

үшін маңызды. Қазіргі ғылыми мәліметтерге сәйкес, ойын жоғары психикалық және қызметтік функцияларына, оның ішінде баланың сөйлеу функциясына қатысты күшті түзету және дамыту әлеуетіне ие екенін атап өткен жөн. Ойын – бұл балалардың дамуы үшін маңызды кезең. Ойындар балаларды сөйлеу әрекетін түсінуге үйретеді, мектеп жасына дейінгі балаларда сөйлеудің грамматикалық құрылымын қалыптастырады, сөздік қорын дамытады, балаларды құрдастарымен және ересектермен диалогқа тартады.

Қорыта келе, жалпы сөйлеу тілі дамымаған мектеп жасына дейінгі балалардағы диалогтік сөйлеудің даму ерекшеліктерінің теориялық аспектісін қарастыра отырып, диалогтық сөйлеу – бұл жауап беретін және ынталандыратын репликалардың дәйекті ауысуы нәтижесінде әңгімелесушілер арасындағы тікелей қарым-қатынас кезінде жүзеге асырылатын сөйлеу функциясының ерекше түрі екенін атап өтуге болады. Жалпы сөйлеу тілі дамымаған баланың диалогтық сөйлеуінің ерекшеліктеріне лексикалық және грамматикалық бұзылулар, ақпараттың жеткіліксіздігі, мәлімдемелердің логикалық ұйымдастырылуы мен өзара байланысының бұзылуы, олардың жеткіліксіз көлемі жатады [5].

Әдебиеттер тізімі:

1. Тебенова Қ.С. Дамуында ауытқулары бар балалар. – Қарағанды, 2003.
2. Вяткина, Н.И., Ачкасова Ю.В. Особенности диалогической речи у детей старшего дошкольного возраста с общим недоразвитием речи II уровня / Н.И. Вяткина, Ю.В. Ачкасова // Молодой ученый. – 2017. – №46. – С. 281-283.
3. Глухов, В.П. Формирование связной речи детей дошкольного возраста с общим речевым недоразвитием / В.П. Глухов. – М.: Владос, 2002. – 168 с.
4. Салагина, Н.Н. Специфика диалогической речи у дошкольников с общим недоразвитием речи / Н.Н. Салагина // Молодой ученый. – 2016. – №1. – С. 750-753.
5. Филичева, Т.Б. Дети с общим недоразвитием речи. Воспитание и обучение / Т.Б. Филичева. – М.: Изд. – во ГНОМ и Д, 2000. – 128 с.

МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫ – ЗАМАН ТАЛАБЫ

*Нұрболат Аян Қайсарұлы,
Кенжембетова Гульмира Насыровна,
Ақыжанова Гүлнара Токмуханбетова
Ж.Жабаев атындағы №161 лицей, Алматы қ.*

Аннотация

Өзектілігі. Аталмыш мақалада педагогтердің тәжірибеде үздіксіз кәсіби дамып отыруы жайлы өз тәжірибесін ұштастыра отырып баяндайды. Бүгінгі мұғалімдер жан-жақты дамыған, білімі мен біліктілігін үнемі көтеріп отыратын, үздіксіз дамуға бет алған ұстаз болғанда ғана жетістікке жететінін нақты мысалдар келтіре отырып дәлелдейді. Педагог заманауи инновацияларды, түрлі оқыту технологияларын, болып жатқан өзгерістерді жан-жақты меңгеруі тиіс деп тұжырымдайды. Мұғалімнің кәсіби деңгейін дамыту бүгінгі таңда әдістемелік жұмысының жүйелі, жаңаша бағыт негізінде ұйымдастыруды көздейтіндігін айтып өтеді. Ұстаздың жеке тұлғалық қабілеті педагогикалық іс-әрекеттің ішкі мазмұнын құрап, мықты, өз ісінің шебері етіп қалыптасуы үшін тынымсыз еңбектенуі тиіс екендігі айтылады.

Түйінді сөздер: Кәсіби даму, Заманауи ұстаз, инновациялық технология, білім, біліктілік, мұғалім мәртебесі.

Аннотация

Актуальность. В данной статье представлена практическая сторона необходимости повышения квалификации учителей, распространение их опыта работы. Современные учителя уверены, что добиться успеха можно только тогда, когда они находятся постоянно в поиске, систематически совершенствуют свои знания и навыки. В статье приведены конкретные примеры такого развития, доказывающие актуальность профессионального развития педагога. Автор подчеркивает необходимость всестороннего усвоения современных инновационных технологий обучения и

применения их на практике. Следует отметить, что развитие профессионального уровня учителей предполагает систематическую организацию методической работы, внедрение современных инновационных технологий. В статье отмечено, что личные способности преподавателя должны быть направлены на формирование внутреннего содержания педагогической деятельности. И в заключении автор статьи подытоживает: усердие и повседневный труд способствуют становлению учителя – мастера своего дела.

Ключевые слова: повышение квалификации, современный педагог, инновационные технологии, образование, квалификация, статус учителя.

Abstract

Relevance. This article presents the practical necessity of the teachers' qualifications and their work experience exchange. Nowadays, teachers can be achieved only when they are constantly in search, systematically improve their knowledge and skills. The article provides examples of such development, demonstrating the importance of the teacher's professional development. The author accentuates the requirement for a wide-ranging integration of modern innovative teaching technologies and their use in practice. It should be noted that the development of the teacher's professional level involves the systematic organization of methodological work, the introduction of up-to-date innovative technologies. The article notes that the teacher's personal abilities should be directed at the pedagogical activity's creation. And in conclusion, the author sums up: diligence and daily work contribute to the formation of a teacher – a master of his job.

Key words: advanced training, modern teacher, innovative technologies, education, qualifications, teacher's status.

Елбасымыз Н.Назарбаев өз Жолдауында «Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек. Қазіргі әлемде жай ғана жаппай сауаттылық жеткіліксіз болып қалғалы қашан?! Біздің азаматтарымыз үнемі ең озық жабдықтармен және заманауи өндірістерде жұмыс жасау машығын меңгеруге дайын болуға тиіс. Сондай-ақ балаларымыздың, жалпы, барлық жеткіншек ұрпақтың функционалдық сауаттылығына да зор көңіл бөлу қажет. Балаларымыз қазіргі заманға бейімделген болуы үшін бұл аса маңызды» – деп атап көрсетті. Яғни, бүгінгі заман талабы өзгерді. Ендеше өркениетті елдің болашағын жасайтын ұрпақты жаңаша тәрбиелеу ұстаздар қауымының мойнына жүктелмек. Қазіргі заман ұстаздарының алдында тұрған міндет: оқушыларға жаңашыл тұрғыда білім беру, оқушыларды өмір сүруге, заман ағымына қарай қажетті үдерістерді оқуға қабілетті етіп тәрбиелеу, креативті ойлауға жетелеу болып табылады. Мұның барлығын жүзеге асыруда мұғалімнің өзі кәсіби дамуы өте маңызды, мұғалім көп ізденіп, оқуы тиіс.

Осыған орай біз өзімізді жаңашыл, кәсіби дамуын тоқтатпаған ұстаздармыз деп толық айта аламыз. Өйткені біз әр сабағымызды түрлендіріп, сапалы, тартымды өткізу үшін қазіргі оқытудың жанарту бағдарламасы аясындағы заманауи әдіс-тәсілдерге (РАФТ, ЖИГСО, «Галереяны шарлау», «Балық қаңқасы», «Қос жазба күнделік», «Академиялық дау-дамай» т.б) жүгінеміз. Үнемі оқушыларымыздан кері байланыс алып, артынан рефлексия жасап, келесі сабағымызды одан әрі сапалы етуге тырысамыз. Біз осы мамандықты таңдағанымызды, осы жүкті арқалап келе жатқанымызды мақтан тұтамыз. Ұстаз болудың өз ауыртпалығы мен үлкен жауапкершілігі бар. Себебі, әрбір мұғалім еліміздің дамуының іргетасын қалап, болашағына өлшеусіз үлес қосады деп білеміз. Себебі, сен қоғаммен бірге үнемі үздіксіз өзгеріп, дамып отыруың керек. Мұны түсіну үшін өз еңбегіңді шынайы сезініп, оның өмірдегі мән-мағынасын, қоғамдық ортадағы жауапкершілігін, тұтастай ұлттың ертеңіне қоса алар өзіндік үлесін тереңнен салмақтай алу керек. Бір сөзбен айтқанда, өмірдің мәні адал әрі мағыналы, жемісті әрі нәтижелі еңбекте жатқандығын түбегейлі түйсіне алған әр адам биікке бастар жолдың қадірін біледі. Ұлы Абай он бесінші қара сөзінде «...есті адам, орынды іске қызығып, құмарланып, іздейді екен-дағы, күнде айтса құлақ, ойласа көңіл сүйсінгендей болады екен» – дейді. Бүгінгі күні әрбір жаңалыққа құлақ түріп, заманауи болам, заманға сай өзгерем, қоғамдағы өзгерістерді қабылдаймын деген ұстаз үшін өз біліктілігін артты-

руға, ізденуге, жаңашыл болуға, өзін-өзі дамытуға, алға ұмтылуға мүмкіндіктері өте көп. Тек тетігін таба білуіміз керек деп ойлаймыз [1].

Қоғамға әр кез білімді де білікті мұғалімнің керек екендігі айдан анық дүние, себебі бір орында қатып қалған ұстазды бүгінгі ұрпақ қабылдамайды. Мұғалім болу – айтуға ғана оңай шаруа болғанымен, бұл мамандықтың қоғам үшін қаншалықты маңызы барлығын сол кәсіпті таңдағандар ғана, осы жолда еңбек етіп жүрген жандар ғана жақсы түсінетін шығар. Кәсіби даму дегеніміз тек білімімізді шыңдап қана қою емес, өз тәрбиені де көңіл бөлу, сөзінді, әрекетінді басқара білу. Біз мектеп қабырғасында қызмет ете жүріп, мұғалімдердің мейірімділігі мен әр балаға деген қамқорлығына қарап, қайран қаламыз. Қалайша өзге біреудің баласын жан-тәніңмен жақсы көріп, оған шынайы жанашырлық танытуға болады деп ойлаймыз да бұл барлық адамға беріле бермейтін ұлы қасиет екенін сезінген сәтте мұғалім болудың өзге мамандықтан артықшылығын сезінгендей боламыз. «Өзінің балалық шағын ұмытқан мұғалім – нашар мұғалім» – деп Энвер-Эшенбах айтқандай, меніңше, әр ұстаз алдымен өзінің бала болғанын үнемі естен шығармауы тиіс, сонда ғана біз алдымыздағы кішкентай бүлдіршіндерімізбен тіл табысып, оларды толыққанды түсінуге тырысамыз. Ыбырай Алтынсарин атамыз айтқандай «Балалар ағаш сияқты, өзінің күтіп – баптағанына қарай жемісін береді». Қазіргі қоғам жан-жақты білімді де білікті, мәдени ой-өрісі өсіп жетілген, ұлттық салт-сананы бойына сіңіріп өскен жаңа адамды тәрбиелеуді бәсекеге қабілетті елу елдің қатарына кірудің маңызды алғы шарттарының бірі ретінде қарастыруда [2]. Бұл өз кезегінде отбасы мен мектеп қызметкерлеріне орасан зор жауапкершілік жүктеп отыр. Сондықтан да баланы өмірге даярлау үздіксіз білім беру жүйесіндегі маңызы мен өзектілігі ерекше мәселелердің бірі болып саналады.

Кез келген педагог заманауи инновацияларды, түрлі оқыту технологияларын, болып жатқан өзгерістерді жан-жақты меңгеруі тиіс. Қазір өзіміз жақсы білеміз, қоғамда мұғалімге деген көзқарас өзгерді. Мұғалім мәртебесі қолға алынып, оның беделі артып келеді. Сол мүмкіндіктен айырылып қалмас үшін әр ұстаз кәсіби және тұлғалық өсудің бірден бір жолы – кәсіби тұрғыда өзін-өзі жетілдіру екенін түсінгені абзал деп ойлаймын. Ұстаздың жеке тұлғалық қабілеті педагогикалық іс-әрекеттің ішкі мазмұнын құрап, мықты, өз ісінің шебері етіп қалыптасуы үшін тынымсыз еңбектенуі тиіс. Егер педагог өзінің жалпы педагогикалық біліміндегі, өзі оқытатын пәні бойынша біліміндегі кемшілік тұстарын байқамаса, өз педагогикалық құралының жеткіліксіздігін көрмесе, оның кәсіби өзін-өзі жетілдіруі мен өзін-өзі тәрбиелеуі тіптен мүмкін емес деп айтуға болады. Өзін-өзі кәсіби жетілдіру мен дамытуға кіріспес бұрын, педагог өз іс-әрекетінің қандай да бір өткен кезеңіне талдау қорытындыларын жасап отыруы керек. Сонымен қатар өз іс-әрекетін жақсартуға байланысты жасалған қызметтес адамдардың нұсқауларын ескеруі қажет. Кәсіби іс-әрекетінде нақты жетістіктерге жете білген педагогтардың тәжірибесіне сүйенсек, кәсіби өзін-өзі жетілдіруді өзінің педагогикалық іс-әрекетіндегі жетістіктер мен кемшіліктердің себеп-салдарларын терең талдаудан бастау қажет екендігіне көзіміз жетеді. Өз әрекетінің үрдісі мен нәтижелерін талдай отырып, оқытушы рефлексия жасайды. Кәсіби сана-сезім өзін-өзі тану негізінде қалыптасады. Осының нәтижесінде педагог білім беру үрдісінің заңдылықтарын түсініп, педагогикалық шеберлікке бір адым болса да жақындай түседі. Немістің ұлы педагогы Адольф Дистерверг: «Педагог өз тәрбиесі мен білімін жетілдіру бойынша жұмыс жасап жүрген кезде ғана басқаларды шынайы тәрбиелейді және білім береді» деген екен. Расымен күнделікті өсуге талпынып отырған кезде ғана біз өзгелерге сапалы білім мен саналы тәрбие бере аламыз. Сонымен қатар, дәл осы пікірді К.Ушинский де «Мұғалім өзі үйреніп, оқып жүргенде ғана өмір сүреді» – деп қолдайды. Бұдан өз кәсібилігін жетілдіру мақсатында үнемі оқып, үйреніп отыратын мұғалім ғана өз іс-әрекетінен ләззат алып, өмір сүре алады дегенді ұғынуға болады. Егер кәсіби сана-сезім іске деген жағымды эмоционалды қарым-қатынаспен, өз еңбек саласына деген мақтаныш сезімімен ажарланса, бұл іс

үшін де, адамның өзі үшін де оңтайлы болады. Осындай ой тастаған ғалымдардың бірі Д.С. Лихачев: «Оқып, үйрену әрқашан керек. Барлық ұлы ғалымдар өмірлерінің соңына дейін оқытып ғана қойған жоқ, өздері де оқыды. Оқуды тоқтатсаң – басқаларды оқыта алмайсың. Білім күннен күнге өседі және қиындай береді» деп бекер айтпаған [3].

Бүгінгі қоғам – үздіксіз өзгеріс үстіндегі қоғам. Ақпараттың маңызы өскен сайын ол тез ескіретін болуы да заңды құбылыс. Қоғам мен мемлекет өмірінің барлық саласын қамтып отырған ақпараттық-технологиялық инновациялар ел дамуына шешуші рөл атқаратын маңызды факторлардың біріне айналып отыр. Білім беру саласын ақпараттандыру қоғамды ақпараттандырудың құрамдас бөлігі болып табылады. Сондықтан да білім беру мекемесінің маңызды міндеттерінің бірі – оқушылардың білім мазмұнының жаңаруына сай сапалы білім алуына қажетті мүмкіндік жасау, яғни жоғары ақпараттық-коммуникациялық әлеуеті бар білім беру ортасын құру болып табылады деп есептеймін. Қазіргі заман мұғалімінің кәсіптік қызметінің құрамдас бөлігіне төмендегідей мысалдар келтіруге болады:

- Кәсіптік жаңашылдық қызметі;
- Біліктілігін көтеру;
- Кәсіптік тұлғасы;
- Әдістемелік жұмыстар;
- Сыныптан тыс жұмыстар;
- Педагогикалық қоғамдық қызметі.

Мұғалімнің біліктілігін жетілдіру екі бағытта жүргізілуі тиіс деп ойлаймыз:

1. Мұғалімнің кәсіптік жұмысының мәнін үйлесімді өзгерту, яғни басты қызметтік нұсқауды орындау емес, күтетін нәтиже үшін оқу үрдісін шығармашылықпен үйлестіру;
2. Білім беру барысында мұғалімнің зерттеушілік бағыттағы қызметін күшейтуге байланысты мұғалімнен кәсіптілікті кеңейтуді талап ету.

Мұғалімнің кәсіби деңгейін дамыту бүгінгі таңда әдістемелік жұмысының жүйелі, жаңаша бағыт негізінде ұйымдастыруды көздейді. «Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға» деп ұлы Абай атамыз айтқандай тынымсыз еңбектің арқасында ғана жаңашыл, кәсіби тұрғыда дамыған ұстаз болуға болады. Қиындығы мен қызығы, ауыртпалығы мен жауапкершілігі қатар жүретін мұғалім боламын деген жолдағы ұстанымым – үнемі жаңалыққа ұмтылып, алдыңғы қатардан көріну және тәрбиелеп отырған оқушыларымның бойынан жылт еткен жақсылықты, талап пен талантты тауып, бұлақтың көзін ашу, биікке жетелеу, сондай ізденістер арқылы биік мақсаттарды орындау.

Біздің ендігі мақсатымыз: оқытудың жаңаша әдіс-тәсілдерін келешектегі еңбек жолымда үнемі жетілдіріп, әр сабағымыздың табысты болуы үшін аянбай еңбек етеміз. Ұлы Абай атамыз «Сен де бір кірпіш дүниеге, кетігін тап та, бар қалан» дегендей әрбір ұстаз жана қоғамды жасауда, жаңаша көзқарасты, заманауи, өркениетті елдің ертеңі болар азаматтарды тәрбиелеуде аянбай еңбек етіп, сол қоғамның бір кірпіші болуға міндетті деп ойлаймыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Интербелсенді әдістемені ЖОО –да қолдану мәселелері. Алматы – 2013.
2. Қазақстан Республикасы біліктілікті арттыру жүйесін дамытудың 2015 жылға дейінгі тұжырымдамасы. 2004 ж.
3. «Практическая Монтессори-педагогика» Елена Хилтунен – <http://www.labyrinth.ru/books/255267/>

НЕПРЕРЫВНОСТЬ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА МЕЖДУ ДОУ И МБОУСОШ «ШКОЛА БУДУЩЕГО»